

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора медичних наук, професора

Клименка Сергія Вікторовича

на дисертаційну роботу Мариненко Світлани Вячеславівни

«Диференційна цитологічна діагностика аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного серозиту», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду

Д 26.613.03 при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика МОЗ України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.39 – клінічна лабораторна діагностика 222 «Медицина»

1. Актуальність обраної теми дисертації. На сьогодні клінічна лабораторна діагностика забезпечує якість діагностичного процесу, моніторинг ефективності лікування в умовах сучасної превентивної персоналізованої медицини. Усепереч досягненням у галузі діагностики злоякісних пухлин, відсоток виявлення захворювання у занедбаних станах залишається високим. Одним з перших проявів генералізованої пухлини є, так званий, злоякісний випіт у серозних порожнинах, що найчастіше є першим діагностованим симптомом при раку яєчника, легені, органів травного каналу, злоякісній мезотеліомі та деяких інших. Втім, серозні випоти притаманні не лише злоякісним новоутворенням і виникають при специфічних та неспецифічних запальних процесах, серцево-судинних захворюваннях, колагенозах.

Вивчення ексудатів з серозних порожнин проводиться у всіх клініко-діагностичних лабораторіях. Цитологічна діагностика при дослідженні серозних рідин рутинним методом не завжди дає можливість вірно встановити діагноз. Складності діагностики виникають при ідентифікації клітин первинних пухлин серозних оболонок, їх відмінності від клітин метастатичних пухлин чи від проліферуючих мезотеліальних клітин реактивної природи.

Все вищенаведене зумовлює актуальність та своєчасність дисертаційної роботи С.В. Мариненко, яку присвячено розробці та впровадженню в клінічну практику нових методів диференційної діагностики

плевральних та асцитичних рідин. Прагматичне значення цієї роботи полягає в підвищенні ефективності діагностики метастазів аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного серозиту.

2. Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Робота виконана в межах планових науково-дослідних робіт Національного інституту раку, у яких автор була співвиконавцем: «Удосконалити морфологічну діагностику новоутворень яєчника з використанням комплексу сучасних цитологічних і гістологічних досліджень» (2012–2014 рр., номер державної реєстрації 0112U000022); «Розробити комплексну цитологічну діагностику пухлин підшлункової залози, печінки за допомогою сучасних цитологічних досліджень» (2015–2017 рр., номер державної реєстрації 0115U000809).

3. Новизна дослідження та одержаних результатів. Дисертантом вперше показана висока ефективність поєднання використання комплексу цитоморфологічних, імуноцитохімічних та цитогенетичних методів для уточнення природи неопластичних клітин і проведення диференційної діагностики метастазів аденокарцином в плевральну та черевну порожнину, мезотеліоми і реактивного мезотелію.

Вперше проведена оцінка кількісних цитоморфологічних змін клітин аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного мезотелію.

Заслуговує на позитивну оцінку власне викладення здобувачем наукової новизни та практичної значущості одержаних даних, які окреслено лаконічно і без повторень переліку результатів і висновків роботи.

4. Практичне та теоретичне значення результатів дослідження. Наукові розробки, які рекомендовані для впровадження в практичну діяльність закладів охорони здоров'я України, викладено в методичних рекомендаціях: «Сучасна цитоморфологічна диференційна діагностика аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного мезотелію», отримано патент України «Спосіб диференційної цитогенетичної діагностики мезотеліоми і реактивних змін клітин мезотелію». Впроваджені в лабораторії цитологічної

діагностики Національного інституту раку, КУ «Мелітопольський онкологічний диспансер», КНП «Чернігівська міська лікарня № 2», ПП «ЛДЦ «Діліція», цитологічній лабораторії Київського міського клінічного онкологічного центру, централізованій цитологічній лабораторії КУ «Запорізька міська клінічна лікарня № 10».

5. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій сформульованих у дисертації. Дисертація С.В. Мариненко є самостійною науковою працею, виконаною за результатами проведених клінічних і лабораторних досліджень, підтверджених первинною документацією.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації логічно витікають з отриманих результатів, є достовірними та обґрунтованими, оскільки базуються на достатньому клінічному матеріалі – 104 хворих: 34 з метастатичним ексудатом при аденокарциномі яєчника, легені, шлунка, грудної залози та тіла матки, 28 – з мезотеліомою, 42 – з реактивним ексудатом; використанні комплексу сучасних методів – цитологічного, імуноцитохімічних та цитогенетичного, методах статистичного аналізу, визначених відповідно до поставлених завдань, на підставі яких отримані обґрунтовані та достовірні положення (чутливості, специфічності, ефективності), а також позитивних результатах впровадження в клінічну практику.

Висновки дисертаційної роботи цілком обґрунтовані, відповідають меті і завданням роботи та впливають з результатів дослідження, що проведено. Перший абзац висновків є “квінтесенцією” усієї дисертації. В ньому охарактеризовано наукову проблему, як вона вирішена і для чого в кінцевому розумінні робота призначена. Кожен висновок сформульовано чітко і однозначно. Їх формулювання віддзеркалює суть і новизну зробленого.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеності. Дисертаційна робота побудована за класичною схемою: вступ і 6 розділів матеріалів дослідження. Розділ 1 – Огляд літератури, розділ 2 – Матеріал і методи дослідження, 3, 4, 5

– Результати досліджень і розділ 6 – Аналіз і узагальнення результатів дослідження. Дисертація завершується висновками і списком використаних джерел. Робота ілюстрована 8 таблицями та 23 рисунками.

У вступі обґрунтована актуальність теми, сформульована мета дослідження, спрямована на удосконалення цитологічної диференційної діагностики метастазів аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного серозиту шляхом використання сучасних морфологічних методів дослідження.

Дисертант поставила 4 завдання, за розкриттях яких безсумнівно досягнуто мети. Визначено також предмет, об'єкт і методи досліджень.

В огляд літератури автор проаналізувала найвагоміші першоджерела вітчизняної і зарубіжної літератури, переважно опублікованій протягом 2008 – 2018 рр. Він написаний грамотно, критично і свідчить про експертний рівень знань автора у даній галузі медицини.

Огляд закінчується обґрунтуванням обраного напрямку досліджень.

У розділі 2 ємко викладено обґрунтування та детальна характеристика використаних методологічних підходів дисертаційної роботи. Об'єкт і предмет дослідження означені вірно. Контингенти обстежених осіб відібрані і включені до груп дослідження вдало і адекватно до мети та завдань дисертації. Слід підкреслити, що більшість досліджень, які є сучасними, високо інформативними, але й трудомісткими, виконано автором особисто.

У розділах власних досліджень з вичерпною повнотою викладені основні результати дисертації, їх всебічний аналіз та систематизація, авторська інтерпретація та обговорення у контексті сучасної онкологічної, молекулярно-біологічної та патологоанатомічної літератури.

Дослідження виконані на високому методичному рівні, отримані результати мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Для узагальнення результатів застосовані методи статистичного аналізу, комп'ютерної техніки. Більшість наукових даних мають безпосередній вихід у практику.

7. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. За результатами проведеного дисертаційного дослідження опубліковано 20 наукових робіт, у т. ч. 8 статей, більша частина їх в журналах, рекомендованих Департаментом атестації кадрів МОН України, методичні рекомендації «Сучасна цитоморфологічна диференційна діагностика аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного мезотелію: методичні рекомендації», патент на корисну модель «Спосіб диференційної цитогенетичної діагностики мезотеліоми і реактивних змін клітин мезотелію», 10 тези й матеріали наукових конференцій і з'їздів. Результати досліджень були представлені та обговорені в 5 доповідях в 2013 – 2017 рр. на науково-практичних конференціях українського та міжнародного рівня.

8. Недоліки дисертації щодо їх змісту і оформлення. Представлена робота за розділами є логічною та відповідає поставленим завданням дослідження та його визначеним етапам. Матеріали викладені докладно та послідовно. Автор в даних розділах робить цікаві узагальнення та висновки. Всі розділи роботи характеризуються виваженою подачею результатів наукового дослідження.

Зауважень до розділів представленої дисертації немає. Окремі стилістичні та малозначні друкарські помилки в тексті дисертації ніяким чином не впливають на вельми позитивну оцінку роботи. Втілені дисертантом методики досліджень дозволили отримати оригінальні результати.

Наприкінці рецензії хочу поставити автору декілька запитань, на які, сподіваюсь, він дасть відповідь під час дискусії:

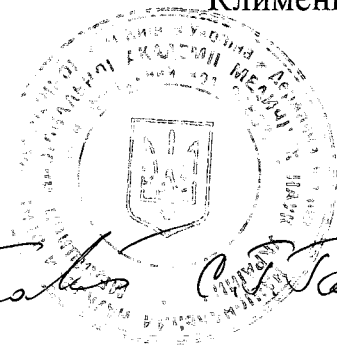
1. Чим відрізняються імуноцитохімічні дослідження ексудатів, які представлені зарубіжними авторами від ваших?
2. Ви відмітили, що при злоякісних пухлинах яєчника метастатичні серозити виникають частіше. Ви в своїх дослідженнях зустрічалися з якимось особливостями метастатичних ексудатів при злоякісних новоутвореннях яєчників?

9. **Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня кандидата медичних наук.** Дисертаційна робота Мариненко Світлани Вячеславівни «Диференційна цитологічна діагностика аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного серозиту», що представлена до офіційного захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.39 – клінічна лабораторна діагностика, є самостійним завершеним науковим дослідженням, яка містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень щодо удосконалення диференційної цитологічної діагностики метастазів аденокарциноми, мезотеліоми та реактивного серозиту за допомогою комплексу імуноцитохімічних та цитогенетичного методів дослідження, і відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. No 567, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.39 – клінічна лабораторна діагностика.

Завідувач відділу медичної генетики,
ДУ «Національний науковий центр
радіаційної медицини НАМН України»
доктор медичних наук, професор

Клименко С. В.

03 *Р.с.с.н.*
Резюме 13

